

TRPKÝ ARGENTINSKÝ ÚDĚL UHERSKOBRODSKÉHO DOMINIKÁNA ZDISLAVA LUSKAČE

Lukáš Perutka, Tecnológico de Monterrey, Mexiko

Článek se zabývá působením dominikána Zdislava Luskače v Argentině, kam byl vyslán, aby napomohl udržet národní povědomí mezi československými imigranty a zároveň je (zejména katolíky) lépe zorganizoval. Jak napovídá název článku, jeho mise nebyla příliš úspěšná, za což mohla především Luskačova náboženská horlivost, místy hraničící až s posedlostí a také jeho podlomené zdraví, jež mu nedovolovalo, aby se své práci věnoval s větší intenzitou. Na druhou stranu byl prvním a na dlouhou dobu jediným misionářem vyslaným z Československa, proto je jeho působení hodno pozornosti. Rovněž si lze z jeho nečetných dopisů udělat obrázek o stavu československé kolonie v Argentině na počátku dvacátých let minulého století.

Úvodem

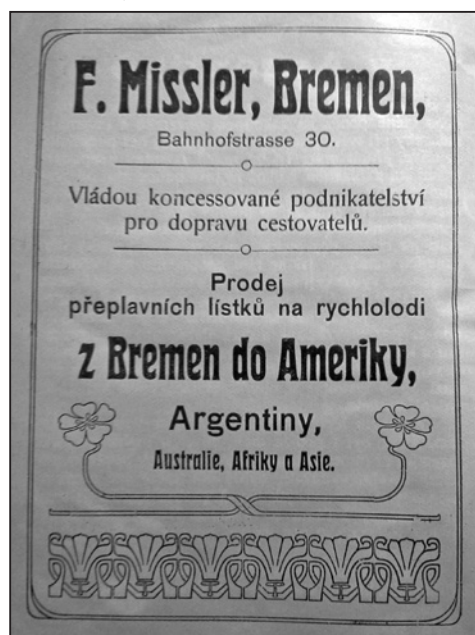
Na konci první světové války byl ve střední Evropě ustaven nový československý stát. Tato událost nebyla oslavována pouze v nově vzniklé republice, ale také mezi krajanů žijícími za oceánem. Velmi početná československá populace ve Spojených státech amerických se nejen o vznik republiky přičinila, ale zároveň doufala, že dojde k navázání nových vztahů, které pomohou obnovit skomírající národní identitu. Jejich naděje však mladý stát zklamal, neboť jeho zahraniční politika se soustředila především na ukotvení Československa v evropském prostoru. Na výzvy krajanů ale reagovala církev, především katolická, která do Spojených států začala vysílat misionáře, aby rozvinuli skomírající identitu emigrantů. Tento model vlastně fungoval již od konce 19. století, neboť americké zákony zakazovaly výuku na školách v jiném jazyce než angličtině. Z tohoto pravidla ale byly vyjmuty školy církevní a netýkalo se to ani kázání v kostele. Pro mnoho krajanů se tak chrámy Páně staly jedinými oficiálními místy, kde se mohli setkat s mateřským jazykem, a církev se proto stala pojítkem s domovinou. V Argentině byla v tomto období situace mnohem volnější, zákony nebyly tak striktní jako ve Spojených státech amerických, přesto se katolická církev v Československu rozhodla, že zde bude praktikovat podobný model. V USA totiž tato praxe byla poměrně úspěšná, a proto se řád dominikánů rozhodl vyslat v roce 1922 za oceán kněze z Uherského Brodu Zdislava Luskače.

Širší souvislosti československé emigrace do Argentiny

Argentina patřila a patří k největším státům na světě, momentálně je na osmé pozici. V kontrastu s tím zde ale žije relativně málo lidí a v momentě, kdy se země osamostatnila od španělské nadvlády na počátku 19. století, to bylo ještě mnohonásobně méně. Již 4. září roku 1812 vydala vláda Sjdnocených provincií La Platy, jak se tehdy území Argentiny nazývalo, zákon na podporu imigrace. Nicméně velké vlny přistěhovalců začínají teprve po schválení ústavy v roce 1853 a faktickém sjdnocení jednotlivých provincií La Platy v Argentinu na počátku šedesátých let. Tento nový stát navázal v podpoře imigrace na předchozí uskupení, neboť i autor ústavy Juan Bautista Alberdi tvrdil, že vládnout znamená zalidnit.¹ O potřebnosti takového kroku svědčí i počet obyvatel, neboť země jich měla v roce 1869

Inzerát paroplavební společnosti pro cesty do Ameriky a Argentiny, Praha 1907. Zdroj: Národní listy 9. 10. 1907.

Inzerát Ferdinanda Misslera s nabídkou cest do Argentiny, Brémy 1905. Foto F. Missler.

janech zveličená někdy až o sto procent.⁶ Patrně v tom sehrála jistou roli vypočítavost, neboť autoři chtěli upoutat pozornost československé vlády a zvětšit význam kolonie v Argentině.

Pro nás je důležité, kolik Čechoslováků žilo v Argentině do roku 1925, dokdy zde působil Luskáč. Menšina to nebyla moc početná. Dominikán sám uvádí na konci roku 1923 dosti střízlivý počet pět až šest tisíc, přičemž v Buenos Aires (patrně to platí pro metropolitní zónu) pět set až sedm set.⁷ Je také třeba poznamenat, že většina z nich byli nově přichozí.

pouhých 1,7 milionu.² Do konce 19. století se tak Argentina postupně zalidňovala, přičemž velmi důležitá byla osmdesátá léta, kdy se naplno rozběhl ambiciózní program generála Julia Rocy *Dobytí pouště* spočívající ve vytlačení původních obyvatel z rozsáhlých částí jižní Argentiny. Osmdesátá léta ale souvisí také s prudkým ekonomickým vývojem země, čímž se zde stali žádaní emigranti, především zruční řemeslníci a levní, avšak zkušení dělníci. Díky této politice žilo v Argentině v roce 1914 téměř osm milionů lidí.³

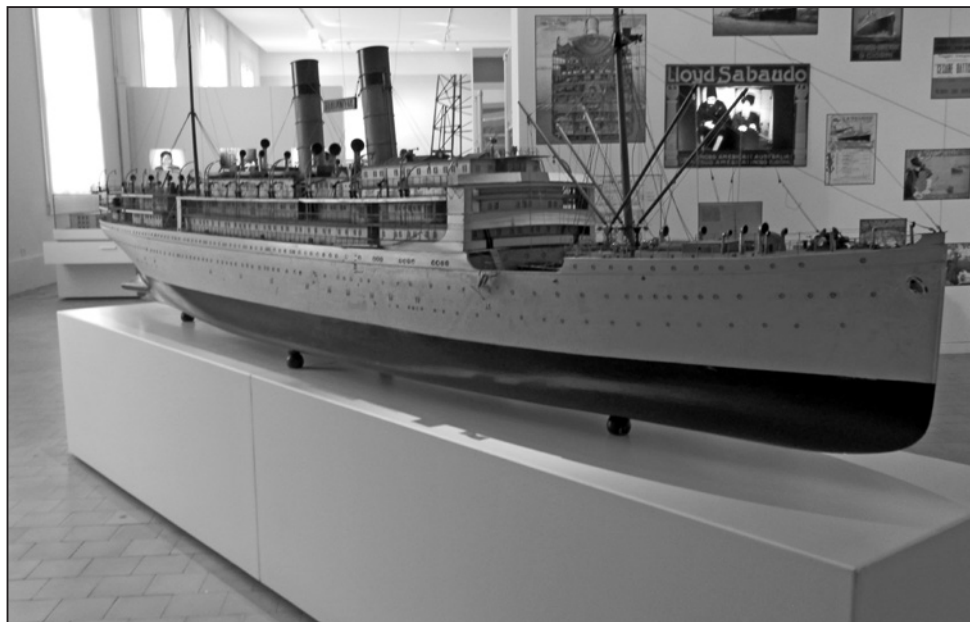
V období konce 19. století také začínají přicházet první Češi, avšak o nich nemáme mnoho informací, ani statistických, neboť je nejsme schopni odlišit od jiných národů přicházejících z Rakouska-Uherska. Celkově víme, že v roce 1914 žilo v Argentině přes 90 tisíc obyvatel středoevropského mocnářství. Avšak Češi a Moravané mezi nimi nebyli příliš početnou skupinou, hovoří se spíše o Němcích nebo o Jihoslovanech.⁴ Údaje o Čechách jsou vůbec hodně zkreslené a dodnes se autoři přou, kolik jich nakonec v Argentině žilo. Nejružnější z nich uvádějí, že československá kolonie tvořila po druhé světové válce 30 až 40 tisíc lidí, včetně potomků přistěhovalců. V tom jsou ale započítáni nejen Češi, ale i Slováci, Rusíni, Němci a zřejmě i Židé. Podle oficiálních statistik z přístavu v Buenos Aires připadlo do Argentiny mezi léty 1900 a 1955 necelých 29 tisíc Čechoslováků.⁵ Je ovšem třeba poznamenat, že většina z nich přišla ve dvacátých letech a o něco méně v třicátých, protože přísun zpomalila propuknuvší hospodářská krize. Situaci nám ale neulehčuje ani fakt, že se mnoho krajanů vracelo zpátky do vlasti. Na rozdíl od Spojených států to bylo v daleko větší míře. Rovněž některé uváděné statistiky jsou hodně nadsazené. Například *Jihoamerický Čechoslovák* uváděl čísla o kra-

Do roku 1923 totiž majorita emigrantů z českých zemí mířila do Spojených států amerických. Našli se takoví, kteří se do Argentiny podívali i dříve, včetně například reemigrantů z Texasu, avšak stěží jich bylo více než tři tisíce.⁸ Velmi početná skupina se dostavila až v roce 1923, kdy Spojené státy americké omezily významně přistěhovalectví, když zavedly kvóťový systém. Podle statistik připlulo onoho roku do Buenos Aires 3894 Čechoslováků, 3316 mužů a 578 žen.⁹ Část z nich (nikoli všechny) započítal i Luskač, proto mu vyšlo číslo mezi pěti až šesti tisíci. V následujících dvou letech pak dle statistik přibylí 821, respektive 1420 Čechoslováků.¹⁰ V momentě, kdy Luskač odjížděl (květen roku 1925), mohlo být v Argentině usazeno okolo osmi tisíc krajanů.¹¹

Osobnost Zdislava Luskače

Zdislav Luskač se narodil 19. června 1884 v Dambořicích na jižní Moravě v domě čp. 213 domkaři Martinu Luskačovi a jeho manželce Marianně. Pokřtěn byl v tamním kostele sv. Martina o dva dny později jménem Petr.¹² Na duchovní kariéru studoval v Olomouci, kde 26. září 1908 složil řeholní sliby. Po ukončení noviciátu a vstupu do řádu dominikánů přijal další jména a od té doby bývá uváděn jako Zdislav Maria Petr Luskač. Kněžské svěcení přijal 5. července 1912 rovněž v hanácké metropoli. O jeho životě mnoho nevíme, snad jen, že působil, před nástupem do kláštera v Uherském Brodě, jako kazatel a katecheta v Litoměřicích, Znojmě a v Praze.¹³

Do kláštera v Uherském Brodě přišel zřejmě v průběhu roku 1921, podle všeho mezi březnem a květnem. Není totiž uveden v záznamech ze schůze konventu 8. března 1921,¹⁴ ale najdeme jej v pamětní knize s datem 14. května.¹⁵ V Uherském Brodě se ihned zapojil do práce a 25. září přenášel skříňku s ostatky mučednice sv. Justýny, patronky města.¹⁶ Již během prvního roku svého působení si vydobyl uznání pro svou horlivost a obětavost. Například v Újezdě u Vizovic konal v prosinci obnovu svatých misíí a ještě k tomu třikrát denně kázal a zpovídal.¹⁷ Následujícího roku pořádal další misie na Slovácku a Valašsku

Maketa emigrantské lodi v Muzeu imigrace v Buenos Aires, Buenos Aires 2015. Foto L. Perutka.

a v Horní Lhotě vykonával třídní cvičení pro mládež od 18. do 21. dubna. Podle dobových zpráv se jeho krásných kázání zúčastnilo 457 mladých ze 464 žijících ve farnosti. Opět byla oceňována jeho horlivost.¹⁸

Ze zpráv a záznamů můžeme vypožorovat, že jeho nadšení bylo oslavováno katolickým tiskem a dominikánskými kronikáři z Uherského Brodu. Svědčí to sice o jeho náboženském zápalu, jenže ten byl v Argentině spíše překážkou. Luskač podle všeho nebyl vhodnou osobou pro poměrně delikátní posláni, které vyžadovalo jistou umírněnost, ať už při jednání s oficiálními zástupci československého státu, nebo i krajany. Obě skupiny se především rekrutovaly z progresivních či dělnických a ve velké míře socialistických kruhů. Pokud mezi nimi byli i věřící, značná část byla protestantského vyznání. Tito lidé sice nebyli *a priori* nepřátelští ke katolíkům, na straně druhé nehodlali trpět přílišnou horlivost, ba zaujatost katolického kněze. Bylo tak nasnadě, že se mnozí Čechoslováci chovali k Luskačovi rezervovaně, přičemž o deset let později obdivovali františkána Jáchyma Procházku, který misionářskou činnost po Luskačovi *de facto* převzal.¹⁹

Z dominikánových dopisů je patrné, že měl vážné ideologické rozpory s představiteli českých podnikatelů. Například velkoobchodník Miloš Suchan nepohlížel na jeho snahu založit v Buenos Aires katolický spolek s pochopením. „Řekl panu Martičovi,²⁰ že spolek má dobrý účel, ale ty prostředky, pomocí jichž chce získati členy, jsou nečasové, nmoderní, tak pro zaostalé lidi před sto lety. Rád prý též přistoupí, ale až změníme taktiku, čili pravím já: až odstraníme vše, co se zove náboženstvím. Pak bychom ovšem nemusili zakládat žádného spolku, nýbrž bychom se vrhli v náruč zdejších liberálů v národním klubu československém a byli bychom aspoň pro počátek váženi a rádi v klubu viděni.“²¹

Pokud měl ale Luskač rozepru s představiteli střední třídy, jeho vztahy s diplomatickými reprezentanty československého státu byly přímo nevraživé. Svědčí o tom například následující komentář, jenž vystihuje misionářovy paranoidní předsudky k zástupcům vlády. „Pan Martič dal zhotovit několik váz a věnoval je čelným osobám a spolkům. Jsou na nich znázorněny tři prapory: československý, jihoslovenský a polský, pak na jedné straně Panna Maria zázračná z Jugoslávie a na druhé straně sv. Cyril a Metoděj. Též se o těch vázách zmínil pan Suchan, že prý to bylo méně taktičtí takového něco věnovat! Konsul polský a jihoslovenský mají ty vázy na skříních, ale u československého prý se rozbila!“²²

Jiným Luskačovým osobním problémem byl jeho zdravotní stav. V pamětní knize dominikánského kláštera v Uherském Brodě je uvedeno, že „...páter Zdislav Luskač odjel do Buenos Aires v Americe v naději, že nalezne tam lepší podnebí pro své chatrné zdraví.“²³ V tomto ohledu si nevybral zrovna dobré místo. Buenos Aires sice má mírnější podnebí než Česká

Uherský Brod na dobové pohlednici, Uherský Brod kolem roku 1920. Foto Moravský zemský archiv v Brně, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, karton 2, kniha 6. Pamětní kniha I 1927–1930.

Metropolitní katedrála v Buenos Aires, kde Luskač rovněž působil. Buenos Aires kolem roku 1925. Foto archiv L. Perutky.

republika a dá se připodobnit ke státům na jihu Evropy. Po většinu roku tam panuje vřelé klima a i zimy nejsou tak kruté, jenže domy nejsou na nízké teploty prakticky vůbec vybaveny a nebylo tomu tak ani ve dvacátých letech minulého století. Sám Luskač na to brzy přišel sám. „*Noclehování na faře v Berisso jest velmi obtížné, obzvláště za naší zimy. Není to vlastně zima, ale pociťuje se hůře nežli v Evropě ta pravá, hluboko pod nulou, ale u vytopených kamen. Zde kamen není, okna a dveře chatrné, dobré pro léto jakožto chránítka před horkem a pro příjemné větrání. Dřevo na stavbu, obzvláště prkna, byla asi ještě dosti syrová, proto se sesýchají a činí trhliny, čímž táhne průvan v celé budově.*“²⁴

Jeho špatný zdravotní stav v kombinaci s domy málo nebo vůbec neuzpůsobenými na zimu pak měly za následek, že se misionář velmi často roznemohl, což jej pochopitelně limitovalo ve vyvíjených aktivitách. Podle jeho vlastních zpráv víme, že byl nemocen někdy v roce 1924 s velkou pravděpodobností v zimě, tedy na jižní polokouli v polovině roku.²⁵ Zhruba ve stejném období totiž přestává publikovat pozvánky na svá kázání v periodiku *Jihoaamerický Čechoslovák*, což nepochybně spolu s jeho malou schopností empatie znamenalo, že jeho mise byla odsouzena k nezdaru.

Argentinské působení

Luskač se do Argentiny vypravil nejen, aby léčil své pošramocené zdraví, jak uváděl kronikář uherskobrodského kláštera, ale rovněž „...vypěstít a zorganizovat uvědomělé katolíky v zámoří, ať již v Americe severní neb jižní.“²⁶ Zajímavé jistě je, že náklady na jeho cestu neplatil jeho klášter, což lze vypočítat z jejich účetnictví.²⁷ Zřejmě to tak byla vyšší instance, tedy v případě Československa dominikánská provincie, která měla zájem vyslat jej do Argentiny jako misionáře. Důkladné plánování nám nepřímou potvrzuje i jeho žádost před odjezdem o udělení zpovědní jurisdikce, již směřoval na arcibiskupskou konsistoř v Olomouci.²⁸ Tento dokument se zpravidla poskytoval těm, kteří hodlali zpovídat mimo svůj okrsek. Luskač nemohl usilovat pouze o to, aby mohl udílet rozhřešení v olomoucké diecézi či jinde v republice, neboť tak již činil dávno před svou peticí, ale s velkou pravděpodobností chtěl zpovídat po celém světě. Nápodobně tak totiž museli učinit i jiní misionáři.²⁹

Luskač vyplul na konci roku 1922 a v lednu toho následujícího příplul do Buenos Aires. Nutno říci, že to nemohlo být v méně vhodné dobu a na tak málo příhodné místo. Je pravdou, že kromě Kanady a Spojených států nešla v tehdejší době na americkém kontinentu početnější československá komunita než právě v Argentině. Jenže ta byla velice specifická, nejednalo se veskrze o věřící moravské farmáře, ale o dělníky a podnikatele, kteří sice měli zájem o udržování vazeb s Československem, ale vůbec ne prostřednictvím katolické církve. Byli spíše pokrokařského ražení, rozhodně především ti, co se zdržovali v Buenos Aires a jeho okolí. Druhým problémem bylo, že komunita byla stále relativně velmi malá. Velká vystěhovalecká vlna se do Argentiny teprve chystala – jak bylo již zmíněno výše. V letech Luskačova působení mohlo v „zemi stříbra“³⁰ žít okolo pěti až osmi tisíc Čechoslováků, rozprostřených na poměrně velkém teritoriu.

Dominikán Luskač navíc nezvolil při svém působení metody, jež by mu mohly zaručit úspěch. Předně vůbec necestoval a držel se pouze v Buenos Aires a blízkém okolí. Tím se mu ale značně zúžil okruh potenciálních zájemců o kázání, neboť to bylo právě ve vzdálenějších místech, na venkově, kde žili většinou věřící Moravané. Vůbec se tak nevydal do provincie Chaco, kam jej místní dokonce zvali. Je pravdou, že nevíme, zdali si takové cestování mohl dovolit. V každém případě si měl informace o české kolonii v Argentině získat dopředu a na situaci se připravit. Navíc ani v Buenos Aires nepřistoupil ke své práci zrovna zodpovědně. „*Jelikož nechci sám se představovat u krajanů, nepoznal jsem ještě jich mnoho.*

Přišel ke mně pokladník sdružení pan Martič a po různých záležitostech se nabídl, že mne časem seznámí s našimi lidmi; někteří jsou již také dobře situováni.³¹

Luskač tedy očividně nechával seznamování s krajany náhodě nebo na někom jiném, aniž by se aktivně zapojil. Není proto divu, že se mu v jeho počínání zrovna nedařilo a na věřící krajany narážel spíše mimoděk. „Včera k večeru mně hlásil fr. sakristán, že chce se mnou mluvit a se zpovídati jeden Němec. Německy jsme se přivítali, když řekl, že jest z Moravy, od Ostravy, pravil jsem mu, že jsem též Moravan, od Kyjova. Hned na to vybuchlo to z něho česky: ‚Důstojný pán tedy mluví česky,‘ a pln radostí se slzou v oku mne líbal a tiskl ruku. Hned běžel do kostela a přivedl svou paní a syna 15letého. ‚To jsme rádi, že jsme našli českého kněze; jen zůstaňte, důstojný pane, stále zde, neopouštějte nás, my Vám nedáme zemřítí hladem! Jest zde masa i chleba dosti! Jak přijdeme domů, hned to oznámíme jiným.‘³²

Jedinou výraznější aktivitu tak Luskač vyvíjel v českých novinách *Jihoamerický Čechoslovák*, které začaly vycházet na konci roku 1923 a kam přispíval s krátkou notickou o svých bohoslužbách. Byl k tomu podle všeho donucen okolnostmi, neboť zprvu se věřící krajané nebyli schopni dohodnout, kdy se obřady mají konat. „Oznamuji krajanům katolíkům, že dne 11. t. m. se bohoslužby nekonají, až příští neděli, kdy bude nutno, aby jste si sami rozhodli, zda-li si přejete, aby byly českoslov. bohoslužby v Buenos Aires konány, a jak často. Já nabízím k tomu s ochotou své služby. Přijďte v hojném počtu v neděli dne 18. listopadu toto rozhodnutí provést, všichni společně, jelikož jednotlivé přihlášky rozhodnutí oddalují a téměř nemožným činí.“³³ Jak je patrné z dalších článků, tato kampaň alespoň přispěla k organizaci bohoslužeb v Buenos Aires, které se konaly každých čtrnáct dní v kryptě baziliky Nejsvětější Svátosti (Santísimo Sacramento) poblíž hlavního nádraží na ulici San Martín 1039.³⁴

Ve svých krátkých notickách pokračoval dominikán až do července 1924, kdy se, podle všeho, opět ozvala jeho choroba. Zprávy pro tisk byly sice pravidelné, ale na druhou stranu se spíše zdá, že byly pouze trpěny. *Jihoamerický Čechoslovák* totiž byly noviny nechovající náklonost ke katolíkům.³⁵ Vezmeme-li v potaz Luskačovu povahu, je jasné, že redakce mu vymezila jeho malý prostor a neumožnila delší zprávy, jako to učinila v případě jeho nástupce františkána Jáchyma Procházky. Bylo to dáno i tím, že Procházka organizoval více akcí a s periodikem na nich spolupracoval.

Situace v Argentině jednoduše nebyla Luskačovi nakloněna a on sám ji svou povahou nevylepšoval. Dalo se proto očekávat, že dominikán propadne skepsi. Ta se skutečně dostavila, a sice velmi rychle, jak nám dokazuje jeho dopis do Spojených států amerických. „Po mém příchodu v lednu [1923] jsem chtěl odjet k Vám na sever; ten nepořádek všude se mně nezamlouvá. Již jsem trochu uvykl a všichni Slované katolíci jsou rádi. Jsem zde jediný.“³⁶

Misionář zbavený iluzí v Argentině sice zůstal a začal pracovat, ale ve svých komentářích je vůči Čechoslovákům velice kritický. Například v momentě, kdy zrozeslal pozvánky do své-

Hlavní loď Metropolitní katedrály, Buenos Aires 2015. Foto L. Perutka.

ho plánovaného katolického sdružení. Tento záměr nakonec nebyl příliš úspěšný, přičemž Luskač kritizoval a za pokrokáře označoval všechny, kterým se celkem logicky zdálo, že další spolek již není potřeba, neboť krajanské pospolitosti nenapomáhá, ale naopak ji tříští.³⁷ Velmi ostře se také vymezil vůči tehdejšímu prezidentovi Tomáši Garrigue Masarykovi, když komentoval mši, kterou sloužil pro emigranty v Piñeru u města Rosario. „...oni tam o to nestojí, jak mně jeden po prvé u kostela řekl. Že prý lidé po válce jsou jiných názorů, přišel prý se jen podívat, jaké to bude. Ten krajánek mluvil téměř jistě za všechny. Ti jsou již tedy dle nové módy v československé republice, převychováni. Zajisté se všem tento název líbí, ale nad následky takové výchovy spláchnou možná brzy rodiče, učitelé i ,tatičci‘, jsoucí u vesla...“³⁸

Byla to také jeho nespokojenost se svými spoluobčany, která vedla i k tomu, že o jeho misi nemáme mnoho zpráv. On sám byl totiž podle svých slov tak zklamán, že raději o situaci vůbec nepsal domů. „Řekl jsem jim [Čechoslovákům v Berissu], že dosud neodpověděl jsem na žádný dopis ze staré vlasti,³⁹ jak se chovají a jak se mají krajané v Argentině. Pravdu jsem psáti nemohl, abych domácí špatně se chovajících krajanů nezarmoutil, že tak brzy zapomněli jejich synové, dcery, manželé neb i manželky na své drahé a že se octli v postavení marnotratných synů. Lhāti jsem naprosto nechtěl, abych o nich psal jako o klidných beráncích, když mnozí z nich jsou zdivočelí vlci.“⁴⁰

Obrázky z Argentiny

Luskačova mise ale neskončila pouze neúspěchy, protože z toho mála zpráv, které odeslal, byť tedy pouze do Spojených států amerických a nikoli domů, můžeme vypozařovat několik zajímavých postřehů o životě našich krajanů v Argentině. Je pozoruhodné, že na rozdíl od jiných cestovatelů, československých úředníků nebo i emigrantů neodrazoval od stěhování do států La Platy. Ne, že by se mu na místě líbila situace jeho spoluobčanů, ale patrně si byl vědom, že se s tímto fenoménem nedá mnoho dělat. Proto se spíše soustředil na práci s vystěhovalci, kteří byli po příjezdu zklamaní. „Zde jest hotel pro emigranty stále plný, 12–1400 lidí. Nyní se brzy ukončí zimní doba, najde se snad více práce. Inženýři i jeden notář ze Slovenska a různý studovaný proletariát jsou zde již delší dobu a nemají místa. Když tam přijdu, všichni myslí, že jim nesu zprávu o vysobození. Dp. Prachař⁴¹ je sem pouští z Brém s velkými nadějemi a já mám zde pak pernou práci, abych je uklidnil a k trpělivosti přivedl.“⁴² Největší problém pro něj představovali místní milionáři, kteří krajanů vysávali a zotročovali, proto je nazýval jihoamerickými upíry. Zúčastnil se proto několika porad, jak by se situace nově příchozích dala zlepšit a jak je lépe informovat, aby se nedostali k nepoctivým zaměstnavatelům.⁴³

Tak zvaný Hotel pro imigranty, dnes Muzeum imigrace, Buenos Aires 2015. Foto L. Perutka.

Původní interiér Hotelu pro imigranty, Buenos Aires 2015. Foto L. Perutka.

Basílica del Santísimo Sacramento v Buenos Aires, kde Luskač vedl mše, Buenos Aires 2013. Zdroj: uživatel Banfield, Wikipedia.com.

Luskač také podává zajímavé informace o tom, kde se Čechoslováci usazovali. Na prvním místě zmínil Patagonii, kde jich na dvě stě dobývalo naftu v Comodoro Rivadavia.⁴⁴ Mimo to se zmínil také o neutěšené situaci krajanů v provincii Chaco, kde na území o něco málo větším než je rozloha České republiky fungoval pouze jeden kostel v hlavním městě Resistencii.⁴⁵ Největší pozornost ovšem věnoval vystěhovalcům v Berissu, městečku třicet kilometrů vzdálenému od Buenos Aires. Právě toto místo se stalo nejen symbolem imigrace do Argentiny, ale rovněž jednoho z jejích hlavních průmyslových odvětví, a sice zpracování masa. Ve městě byli přistěhovalci zaměstnáni ve dvou obřích chladárnách – starší Swift a novější Amour. *„Již se začíná svečeřivat, ale v množství různorodého obyvatelstva poznávám přes polovici tváří rázu slovan-ského. I když to nejsou všichni Čechoslováci, jichž tam pracuje v sezoně 1000–1500, jsou to Poláci, Jihoslované, Bulhaři, Rusové nebo i Litevci. Slované tvoří v Berisso rozhodně*

většinu obyvatelstva a proto by mělo mít městečko plným právem název slovan-ský. Též mnoho obchodů a stravovatelem čili ‚fondas‘ jest majetkem Slovanů. Kdyby to byli Němci anebo jiný národ přistěhovalý v takovém počtu zastoupen, ti by již jinak stáli společensky!“⁴⁶

Již tradičním příspěvkem československých cestovatelů, kteří se vydali do světa, byl referát o stavu tamního pivovarnictví. Toto téma nemohl opomenout ani Luskač, jenž rovněž zmínil i proslulou továrnu na cihly inženýra Františka Ctibora z Tábora, průkopníka tohoto průmyslu v Argentině. *„Přijíždíme k městu Bernal, a hned blízko leží město Quilmes, proslulé jako Plzeň svým dobrým pivem ‚Cristal Quilmes‘. Několikátá stanice dále nazývá se Ringuelet. Odbočka dráhy vede odtud do 60 ha rozsáhlé cihelny parní se čtyřmi vysokými komíny, čtvrt hodiny vzdálené, jež jest majetkem krajana inženýra Ctibora, nyní jeho syna, jelikož v květnu t. r. otce ranila v závodě mrtvice, jíž brzy podlehl [zemřel 3. června 1924]. Zanechal prý jmění za šest milionů pesos. Též tam pracují krajané, ale většina se tam neudrží dlouho, mnoho dřiny za bídný plat.“⁴⁷* Ačkoli se o Ctiborovi Luskač nevyjadřoval zrovna pozitivně, dlužno dodat, že na něj místní pamatovali s úctou a jeho bývalou továrnu přestavěli na proslulé muzeum věnované bývalému majiteli, cihlám a stavebnictví.

Nejcennějším příspěvkem, který nám Luskač poskytl, byl popis toho, jak fungovala práce v chladárnách (frigorífico) v Berissu. Jeho dojmy ze zařízení Swift jsou na svou dobu vskutku jedinečné. *„Kdo z laskavých čtenářů ještě neměl příležitosti takové frigorífico navštívit, učiní si z tohoto prostinkého líčení aspoň mlhavý obrázek. Dobytek se ze stájů vyhání po zvláštním schodišti až do čtvrtého patra budovy do zvláštního přijímacího ‚salonu‘ ke smutné audienci velmi zručných katů, zabíječů-matadorů. Jako čítáváme před vchody do úřadoven ‚Očistěte obuv!‘ – podobně dole před vstupem k oné prostranné místnosti jest basen a tam se řine voda v podobě prudkého deště na dobytek, který rychle postupuje nahoru a veběhne dovnitř. Matadoři se pranic netáží těchto nových návštěvníků, asi 100 jich přijmou najednou, chodí*

od jednoho kusu ku druhému a dovedným úderem zvláštního kladiva zkouší, jak má které dobytče tvrdou lebku v čele. Tato zkouška jest až příliš krutá, neboť dobytče naposled ve svém životě bolestně zasténá a klesá omráčeno k zemi. Až jsou všichni nedobrovolní žadatelé audience odpraveni, otevře se pod nimi podlaha a pohlíjí je všechny třetí patro. Tam čekají jiní kati, kteří velmi dovedně a rychle omráčený dobytek přiváží za zadní nohy a po kladkách vyzdvihují. V tom přicházejí jiní, kteří dobytek zařezují a opět jim uřezují hlavy, jiní provádějí pověstné ‚harakiri‘ – totiž dobytek rozparují, jiní stahují kůži a tak si podávají jedni druhým každé dobytče, až se octne rozpůleno v chladných komorách, kde úplně zmrzne a odtamtud se po jistém čase každá půlka pěkně v pytlovině zabalena dopravuje po kladkách do prostorných útroh lodí a za měsíc již jest z nového světa dovezena až do starého světa, do Evropy, kde na ni čekají hladem kručící žaludky. Tato procedura poslední, totiž frigorificování masa, týká se dobytka prvo a druhotřídního. Dobytek hubený jen pastvou živěný aneb starší ten se rozseká na menší kusy, ty se naloží do zvláštního solného roztoku s různými přísadami, a tam tak maso změkne, že by nikdo neřekl, že je to maso ze starého dobytka. Pak se převáží maso do velkých kotlů, kde se vaří pro konzervy. U konzerv pracují nejvíce ženské osoby.

V těch dvou frigorífico, vedle sebe těsně u přístavu postavených, jest zaměstnáno přes šest tisíc osob v sezoně, mužů i žen, a že udělají práce dosti, to viděti z toho, že se denně, kromě neděle, poráží 2, 3 až 4 tisíce kusů dobytka v každém tom frigorífico. Tak na příklad na Zelený čtvrtek porazilo se ve starém frigorífico 3750 kusů dobytka. V novém,⁴⁸ nevím kolik, ale jistě ne méně. Zabíjí se i vepřový dobytek, ovce a drůbež všeho druhu na delikátní konzervy.⁴⁹

Epilog: Situace v Argentině po Luskačově odjezdu

Uherskobrodský dominikán Zdislav Luskač nebyl v Argentině příliš úspěšný, přesto byl jediným československým misionářem vyslaným do „země stříbra“ do roku 1934 a dal by se tak označit za průkopníka. Rovněž je třeba zmínit, že u některých spoluobčanů byly jeho metody úspěšné. Například po jeho kázáních v Berissu si u něj krajané objednali padesát slovenských a dvacet maďarských modlitebních knížek.⁵⁰ Také je nutno říci, že Luskač neopustil v květnu 1925 Buenos Aires pouze proto, že se mu zde nedařilo, ale především za to vděčil své těžké nemoci. Právě kvůli ní se vrátil zpět do Uherského Brodu a naplánoval si lázeňský pobyt.⁵¹ V červnu roku 1925 ale místo na léčení odjel do kláštera v Litoměřicích, kde byl jmenován konventuálem.⁵² Nebylo tak divu, že se jeho stav nelepšil, a proto se musel odebrat do lázní Bad Wildungen v Hesensku. Bohužel již pro něj bylo pozdě, a tak Zdislav Luskač v Německu zemřel ve třiačtyřiceti letech dne 25. července 1927.⁵³

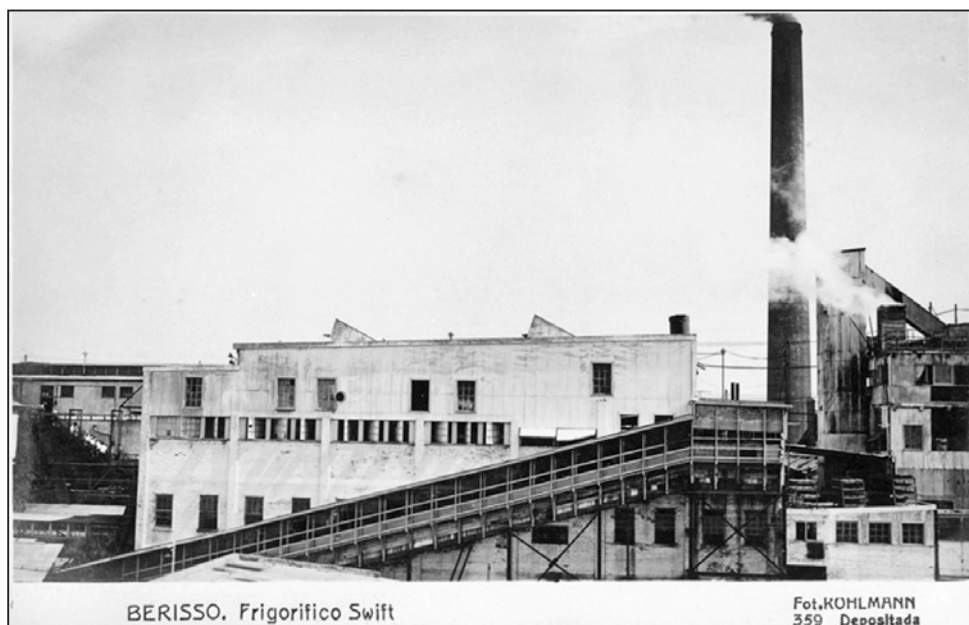

Hlava státu Argentiny v době Luskačova působení: Marcelo Torcuato de Alvear, jeho busta v presidentském paláci, Buenos Aires 2015. Foto L. Perutka.

Po misionářově odjezdu se situace katolických krajanů v mnohém zhoršila, alespoň se tak dá soudit z komentářů vlivných církevních činitelů, jako byl například Hynek Dostál, redaktor náboženských novin *Hlas* v St. Louis ve Spojených státech a Masarykův přítel, jenž si s Luskačem často dopisoval. Podle něj se o krajany a jejich duchovní potřeby nestarala ani československá vláda a ani argentinští katoličtí činitelé. Dostál proto plédoval, aby si věřící pomohli sami navzájem. „*Konáme svou svatou povinnost [...] upozorňujeme-li na naše opuštěné katolické bratry a sestry v Argentině a Brasilii. Je tam třeba katolických vůdců, katolických českých obětavých kněží, kteří by tamní lid organizovali v české katolické osady, kteří by tam stavěli české katolické školy a chrámy, jimiž by lid náš zachraňovali pro svatou víru i mateřskou českou řeč.*“⁵⁴

Podobně se přimlouval za vyřešení situace v Argentině a vyslání dalšího československého misionáře tajemník Apoštolátu sv. Cyrila a Metoděje v Olomouci František Jemelka, jenž dokonce neúspěšně sháněl na tuto činnost prostředky. Jemelka se zasazoval za spojení všech křesťanských církví a sám dokonce jako misionář působil ve Spojených státech amerických. Podle něj nebylo vhodné, aby věřící krajané zůstali v Argentině opuštěni a naději spatřoval ve vyslání slovanských kněží, tedy ze střední a východní Evropy. Zmínil proto úspěšnou misi slovinského faráře Antonína Mrkuna, která však trvala pouze půl roku od prosince 1927 do června 1928 a kněz tak nebyl schopen obsloužit všechny oblasti Argentiny, kde žili Slované.⁵⁵

Bohužel ani petice významných osobností k vyřešení situace nepřispěly. Nevyšel ani plán přidružit původem slovanské mnichy z různých řádů studující v Argentině k jejich národním komunitám. Poměry se tak podařilo napravit až v polovině třicátých let, a sice díky spolku sv. Rafaela, který se staral o duchovní péči emigrantů a začal fungovat v Praze v roce 1928. Právě tato organizace o šest let později sponzorovala vyslání františkána Jáchyma Procházky a následně v roce 1939 také jeho kolegy Pavla Maráška.⁵⁶ Jejich mise byla mnohem úspěšnější než Luskačova, avšak bylo to dáno i tím, že se počet krajanů od jeho

Jatka Swift v Berisso, Berisso kolem roku 1930. Foto F. Kohlmann, Biblioteca Nacional Argentina, Biblioteca Digital Trapalanda.

odjezdu minimálně zčtyřnásobil. Zčásti se tak alespoň vyplnilo dominikánovo vroucí přání, které připojil na závěr jednoho svého dopisu Hynku Dostálovi. „*S nadějemi, že vše se časem s pomocí Boží zlepší, odcházel jsem po prvé a tím více pevnější této naděje mám po každé další návštěvě. Každý začátek jest těžký. Ta radost, že přece nejsou marny mé oběti a svízele, jest mně nyní odměnou, obzvláště ve zpovědnici. Zasévám símě hořčičné; kéž dobrotivý Bůh dá mu vzrůstí ve veliký strom, jako jsou naše staleté, košaté lípy slovanské, aby se mohli pozdější krajané přesvědčiti, že první českokatolický, cyrilometodějský kněz-misionář nepracoval na argentinské rozsáhlé liše Páně nadarmo. Pošli, Pane, hojně pracovitých dělníků, kněží-buditelů, na vinici svou! Církev a vlast jest jim nadevšecko; každá z nich ať zaujme – dle nesmrtelného Sušila⁵⁷ – srdce jejich půl, ba každá srdce jejich celé!*“⁵⁸

Poznámky:

- 1 Solberg, Carl. *Immigration and nationalism: Argentina and Chile, 1890-1914*. Austin: University of Texas Press, 1970, s. 7.
- 2 Bethell, Leslie, ed. *The Cambridge history of Latin America. Volume V, c. 1870 to 1930*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 363.
- 3 Tamtéž.
- 4 Solberg, Carl. c. d., s. 38, 41.
- 5 *Ingresos de pasajeros al puerto de Buenos Aires via Ultramar 1882-1955. Checoslovacos* (dostupný z webových stránek Ministerstva zahraničních věcí České republiky, cit. dne 7. 1. 2016, http://www.mzv.cz/file/871149/ingreso_checos.xlsx).
- 6 Například pro rok 1923 oficiální čísla hlásí 3894 Čechoslovoáků, ale periodikum 7000. Viz *Jihoamerický Čechoslovoák*, 17. 1. 1924, s. 1.
- 7 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1. Luskáč uvádí počet obyvatel Buenos Aires dva miliony, přičemž podle statistik tehdy samotné město mělo jen 1,75 milionu.
- 8 Dubovický, Ivan. La política emigratoria de Bohemia en relación con Argentina, 1848–1938. In: Bělič, Oldřich, ed. *Ibero-Americana Pragensia: anuario del centuro de estudios Ibero-Americanos de la Universidad Carolina de Praga: ano 23-1989*. Praha: Univerzita Karlova, 1991, s. 116.
- 9 *Ingresos de pasajeros al puerto de Buenos Aires via Ultramar 1882-1955. Checoslovacos* (dostupný z webových stránek Ministerstva zahraničních věcí České republiky, cit. dne 7. 1. 2016, http://www.mzv.cz/file/871149/ingreso_checos.xlsx).
- 10 Tamtéž.
- 11 To nám potvrzuje i soudobá literatura. Srovnej Klíma, Stanislav. *Čechové a Slovoáci za hranicemi*. Praha: J. Otto, 1925, s. 6–7.
- 12 Římskokatolická matrika vesnice Dambořice, dostupná online ze serveru Acta publica Moravského zemského archivu v Brně: sign. 5203, s. 584. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/4992/?strana=274>
- 13 *NEKROLOGIUM České dominikánské provincie vedené od jejího obnovení v roce 1905*. Praha 2012, s. 83.
- 14 Moravský zemský archiv v Brně (dále jen MZAB), fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, karton 3, kniha 10. Liber consiliorum et capitulorum.
- 15 MZAB, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, karton 2, kniha 6. Pamětní kniha I 1927–1930.
- 16 *Růže dominikánská* 35, 1921–1922, s. 110.
- 17 Tamtéž, s. 190 a *Život farností Újezd a Horní Lhota*, září 2007, s. 5.
- 18 *Růže dominikánská* 36, 1922–1923, s. 63 a *Život farností Újezd a Horní Lhota*, říjen 2015, s. 10.
- 19 Například zprávy od Jáchyma Procházky otištěné v časopise *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 26, Olomouc 1935.
- 20 Pokladník spolku Československé sdružení v Argentině.
- 21 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 22 Tamtéž.

- 23 MZAB, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, karton 2, kniha 6. Pamětní kniha I 1927–1930.
- 24 L u s k a č, Zdislav. Dopis z Argentiny. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 16, 1925, s. 51.
- 25 Tamtéž, s. 43.
- 26 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 27 MZAB, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, karton 8, kniha 25. Hlavní kniha účetní příjmů i vydání konventu.
- 28 MZAB, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, kniha 26, signatura 162. Jednací protokol konventu, záznam 3 z 14. 2. 1922.
- 29 P ř i b y l, Stanislav. *Právní situace litoměřické diecéze v letech 1989–2010*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 203.
- 30 Název státu Argentina je odvozen z latinského výrazu pro stříbro – *argentum*.
- 31 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 32 Tamtéž.
- 33 *Jihoamerický Čechoslovák*, 15. 11. 1923, s. 4. Příspěvek upraven, neboť vyšel bez diakritiky. Bylo to zapříčiněno nedostatkem českých písmenek v tiskařském stroji. Takto vycházela vydání novin v roce 1923.
- 34 *Jihoamerický Čechoslovák*, 22. 11. 1923, s. 2.
- 35 D o s t á l, Hynek. Smutné poměry našich katol. krajanů v Argentině. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 16, 1925, s. 235.
- 36 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 37 Tamtéž.
- 38 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 44.
- 39 Fakt, že nikomu nepsal, skutečně odpovídá i záznamům z kláštera v Uherském Brodě, neboť v jejich evidenci se pro příslušná léta dochoval k Luskačovi pouze jeden záznam, a to navíc šlo o dopis z okresního doplňovacího velitelství, které se shánělo po misionářově adrese. Viz MZAB, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16, kniha 26, signatura 162. Jednací protokol konventu, záznam 78 z 27. 5. 1925.
- 40 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 51.
- 41 František Prachář zastával úřad českého kněze pro vystěhovalce v Brémách mezi léty 1891 a 1927.
- 42 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 43 Tamtéž.
- 44 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 44.
- 45 *Našinec*, 16. 11. 1923, s. 1.
- 46 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 50.
- 47 Tamtéž, s. 46.
- 48 Stará chladírna se nazývala Swift, novější Amour.
- 49 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 49–50.
- 50 Tamtéž, s. 52.
- 51 D o s t á l, Hynek. c. d., s. 233.
- 52 *Našinec*, 26. 6. 1925, s. 3.
- 53 *NEKROLOGIUM České dominikánské provincie vedené od jejího obnovení v roce 1905*, s. 83.
- 54 D o s t á l, Hynek. c. d., s. 235.
- 55 J e m e l k a, František. Slované v Argentině. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 20, 1929, s. 29.
- 56 V e l d o v á, Dagmar. *Jáchym Bohumil Procházka OMF (1902-1985) a jeho misijní činnost*. Diplomová práce na Univerzitě Karlově, 2010, s. 13–14, 46.
- 57 František Sušil (1804–1868) byl moravský kněz a teolog, který vydal sbírku lidových písní Moravské národní písně.
- 58 L u s k a č, Zdislav. c. d., s. 52.

Prameny:

Moravský zemský archiv v Brně, fond Dominikáni Uherský Brod – značka E 16.

Literatura:

- A d á m e k, Josef et al. *Dambořice: zpět ke kořenům*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost pro Obec Dambořice, 2014. 303 s. Vlastivědná knihovna moravská; sv. 98.
- B e t h e l l, Leslie, ed. *Cambridge history of Latin America. Volume V, c. 1870 to 1930*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
- D o s t á l, Hynek. Smutné poměry našich katol. krajanů v Argentině. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 16, 1925, s. 233–236.
- D u b o v i c k ý, Ivan. La política migratoria de Bohemia en relación con Argentina, 1848–1938. In: Bělič, Oldřich, ed. *Ibero-Americana Pragensia: anuario del centuro de estudios Ibero-Americanos de la Universidad Carolina de Praga: ano 23-1989*. Praha: Univerzita Karlova, 1991, s. 111–128.
- J e m e l k a, František. Slované v Argentině. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 20, 1929, s. 28–29.
- K l í m a, Stanislav. *Čechové a Slováci za hranicemi*. Praha: J. Otto, 1925. 303 s.
- L u s k a č, Zdislav. Dopis z Argentiny. *Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje* 16, 1925, s. 43–52. *NEKROLOGIUM České dominikánské provincie vedené od jejího obnovení v roce 1905*. Praha 2012.
- R o m e r o, Luis Alberto. *Breve historia contemporánea de la Argentina*. Buenos Aires: Fondo de Cultura Económica, 2001.
- P ř i b y l, Stanislav. *Právní situace litoměřické diecéze v letech 1989–2010*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015. 336 s.
- S o l b e r g, Carl. *Immigration and nationalism: Argentina and Chile, 1890-1914*. Austin: University of Texas Press, 1970.
- S o l i m a n o, Andrés, ed. *Migraciones internacionales en América Latina: booms, crisis y desarrollo*. Ciudad de México: Fondo de Cultura Económica, 2008.
- V e l d o v á, Dagmar. *Jáchym Bohumil Procházka OMF (1902-1985) a jeho misijní činnost*. Diplomová práce na Univerzitě Karlově, 2010.

Periodika:

- Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje*, ročníky 16 (1925), 20 (1929) a 26 (1935).
- Jihoamerický Čechoslovák*, ročníky 1923 a 1924.
- Našinec*, ročníky 1922–1925.
- Růže dominikánská*, ročníky 35 (1921/1922) a 36 (1922/1923).
- Život farností Újezd a Horní Lhota*, ročníky 2007 a 2015.

Elektronické zdroje:

- Ingresos de pasajeros al puerto de Buenos Aires via Ultramar 1882-1955. Checoslovacos* [online]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/871149/ingreso_checos.xlsx [cit. dne 7. 1. 2016].
- Římskokatolická matrika vesnice Dambořice, sign. 5203, s. 584 [online]. Dostupné z: <http://actapublica.eu/matriky/brno/prohlizec/4992/?strana=274>. [cit. dne 7. 1. 2016].

Mgr. Lukáš P e r u t k a, Ph.D. (n. 1982), TEC Monterrey, Mexiko. Absolvent doktorandského programu Iberoamerikanistiky na Univerzitě Karlově. Zaměřuje se především na trojstranné vztahy mezi Evropou, Latinskou Amerikou a Spojenými státy americkými. Autor dvou knih na téma: „Checoslovaquia, Guatemala y México en el periodo de la Revolución Guatemalteca“ a „Za to spasitelské moře. Emigrace z Rožnovska do Texasu.“

Bitter Argentinian deal of Dominican Zdislav Luskač of Uherský Brod

A b s t r a c t

The article focuses on the missionary work of the mentioned Czech priest in Argentina between 1923 and 1925. He was a part of the catholic programme to strengthen the identity of the Czechoslovak minority in Argentina. The main intention is to present the personality of Zdislav Luskač, because his personal traits were the main reason why his goals were never fulfilled, as the title suggests. His stubborn religious nature along with his poor health condition prevented him from becoming an important figure of the Czechoslovak exile community in Buenos Aires. He struggled to obtain the trust of the Czech government diplomats, middle class as well as progressive groups. Nevertheless, in his writings, he, at least, presents us with much valuable information regarding the situation of his fellow citizens and their lives in the Interwar period in Argentina.

The contribution is based on the archive material from Moravian Land Archive in Brno, especially the fund of the Dominican Order convent in Uherský Brod. Also, Zdislav Luskač's correspondence printed in several newspapers and magazines is used as well as specialized literature about Immigration to Argentina to present a broader context of his mission in Buenos Aires.

Das bittere argentinische Schicksal des Dominikaners Zdislav Luskač von Uherský Brod

Z u s a m m e n f a s s u n g

Der Artikel konzentriert sich auf die Missionsarbeit des genannten tschechischen Priesters in Argentinien zwischen 1923 und 1925. Er war ein Teil eines katholischen Programms, das die Identität der tschechoslowakischen Minderheit in Argentinien stärken sollte. Das Hauptziel ist, die Persönlichkeit von Zdislav Luskač zu präsentieren, weil seine persönlichen Eigenschaften der Hauptgrund waren, warum seine Ziele nie erfüllt wurden, wie der Titel vermuten lässt. Seine hartnäckige religiöse Natur zusammen mit seinem schlechten Gesundheitszustand hinderte ihn daran, eine wichtige Figur der tschechoslowakischen Exilgemeinde in Buenos Aires zu sein. Er hatte viele Schwierigkeiten mit den Diplomaten der tschechischen Regierung, mit der Mittelschicht sowie mit den progressiven Gruppen. Dennoch beschreibt er in seinen Schriften zumindest viele wertvolle Informationen über die Umwelt seiner Mitbürger und Ihr Leben in der Zwischenkriegszeit in Argentinien.

Der Beitrag basiert auf dem Archivmaterial aus dem Mährischen Landesarchiv in Brno, vor allem auf den Fonds des Dominikanerordens Kloster in Ungarisch-Brod. Außerdem wird auch die Korrespondenz von Zdislav Luskač benutzt, die in mehreren Zeitungen und Zeitschriften gedruckt wurde, sowie spezielle Literatur über die Einwanderung nach Argentinien, um einen breiteren Kontext seiner Mission in Buenos Aires zu präsentieren.